

Putz proti Rakousku, rozsudek ze dne 22. 2. 1996

Stěžovatel: Putz

Žalovaný stát: Rakousko

Číslo stížnosti: 18892/91

Datum: 22.02.1996

Článek Úmluvy: čl. 6

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: práva obhajoby, spravedlivý proces, účinný prostředek nápravy

Významnost: 2

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

22. února 1996

VĚC PUTZ

(Rozsudek ve věci Putz versus Rakousko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda Soudu, R. Bernhardt, F. Gölcüklü, F. Matscher, J. De Meyer, A. N. Loizou, D. Gotchev, K. Jungwiert, P. Kuris a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 26. října 1995 a 26. ledna 1996, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 8. prosince 1994 a rakouským občanem panem Wilhelmem Putzem (dále jen „žadatel“) 23. prosince 1994 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 18892/91) proti Rakouské republice předložené Komisi podle článku 25 panem Putzem dne 23. září 1991.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, jímž Rakousko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46): stížnost žadatele vycházela z článku 48 upraveného Protokolem č. 9 v tom smyslu, jak se týká Rakouska. Předmětem žádosti a stížnosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 6 §§ 1 a 3 Úmluvy.

2. Dne 16. ledna 1995 předseda Soudu dovolil žadatelovu právnímu zástupci používat německého jazyka jak v písemném, tak i v ústním řízení (ust. 28 § 3 Jednacího řádu B).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan F. Matscher, zvolený soudce rakouské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3). Dne 27. ledna 1995 vylosoval předseda za přítomnosti tajemníka dalších sedm členů, a to pány R. Bernhardta, F. Gölcüklü, J De Meyera, A. N. Loizou, D. Gotcheva, K. Jungwierta a P. Kurise (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).
4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem rakouské vlády (dále jen „Vláda“), žadatelovým právním zástupcem a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a 40). Na základě toho tajemník obdržel vyjádření Vlády 18. srpna 1995 a vyjádření žadatele 22. srpna. Dne 28. srpna tajemník Komise sdělil tajemníkovi Soudu, že delegát Komise přednese své vyjádření při zasedání Soudu.

Dne 25. srpna 1995 Komise vydala dokumenty o řízení před ní, které si vyžádal tajemník na základě pokynů předsedy Soudu.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 23. října 1995. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu W. Okresek, vedoucí odboru pro mezinárodní styky Ústavního oddělení Spolkového kancléřství, zástupce Vlády, I. Gartnerová, státní rada, Federální ministerstvo spravedlnosti, E. Bertagnoliová, oddělení mezinárodního práva, Federální ministerstvo zahraničí, poradci;

(b) za Komisi A. Weitzel, delegát;

(c) za žadatele C. J. Schwab, advokát, právní zástupce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Weitzela, Schwaba, Okreska a paní Gartnerové.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Pan Wilhelm Putz, rakouský občan narozený v roce 1936, žije v Bad Goisernu (severní Rakousko).
3. Pozadí případu
4. V roce 1985 bylo zahájeno soudní řízení, mimo jiné ve věci bankrotu, proti žadateli, který byl manažerem několika obchodních společností. Během řízení mu Oblastní soud ve Welsu uložil několik peněžitých trestů za rušení soudního řízení.
5. Rozhodnutí Oblastního soudu ve Welsu
6. První pokuta
7. Dne 2. dubna 1991 Oblastní soud ve Welsu odsoudil pana Putze k pokutě 5000 rakouských šilinků (ATS) podle článku 235 trestního řádu (viz níže uvedený odst. 19). Dodal, že podle článku 237 § 1 tohoto řádu (viz níže uvedený odst. 19) proti tomuto rozhodnutí není odvolání.

Ve svém zdůvodnění oblastní soud zdůraznil, že během trestního řízení proti žadateli ho při několika příležitostech varoval, že podléhá disciplinárním pokutám, jak stanoví článek 235 trestního řádu, jestliže bude pokračovat ve svém chování a opakovaných výkřicích, zvláště těch mířených proti předsedajícímu soudci. Dodal, že během řízení v této věci 2. dubna 1991 pan Putz některé ze svých kritik opakoval (zvláště tvrzení, že předsedající soudce během řízení rozhodujícím o výkonu trestu nedodržel zákon a zúčastnil se probíhajícího řízení, zatímco byl údajně dříve odvolán), ačkoliv se mu Odvolací soud v Linzi několikrát pokoušel vysvětlit, že tato obvinění jsou nepodložená. Žadatel rovněž obvinil předsedajícího soudce z toho, že porušil přísahu, dále z pokračujícího porušování zákona a z nátlaku na soudní úředníky se záměrem „připravit jej o všechna práva obhajoby pomocí

klamání, nepravd a lží“. Oblastní soud rozhodl, že toto poslední obvinění, které se vztahovalo k údajnému odmítnutí předložit záznam přelíčení, bylo naprosto nepodložené a neopodstatněné, obzvláště pokud se týká výroků předsedajícího soudce k této věci; následně bylo proto nezbytné přijmout přiměřená disciplinární opatření proti žadateli.

Dne 16. dubna 1991 Oblastní soud ve Welsu předložil toto rozhodnutí panu Putzovi.

9. Dne 21. dubna 1991 vydal příkaz ukládající žadateli zaplatit projednávanou pokutu a následně tento příkaz změnil na trest odnětí svobody na dobu tří dnů za odmítnutí zaplacení.

Dne 3. prosince 1991 Oblastní soud ve Welsu nařídil žadateli, aby nastoupil svůj trest, načež žadatel ihned pokutu zaplatil.

2. Druhá pokuta

3. Dne 8. dubna 1991 Oblastní soud ve Welsu znovu udělil panu Putzovi pokutu ve výši 7500 ATS podle článku 235 trestního řádu (viz níže uvedený odst. 19). Prohlásil, že podle článku 237 § 1 tohoto řádu (viz odst. 19) proti tomuto rozhodnutí není odvolání.

Ve svém zdůvodnění oblastní soud odkazoval na své rozhodnutí z 2. dubna 1991, kterým již žadateli uložil finanční pokutu na základě stejného článku (viz výše uvedený odst. 8). Zdůraznil, že během přelíčení 8. dubna 1991 žadatel opět učinil neoprávněnou kritiku předsedajícího soudce, ve které ho obviňoval z porušení přísahy, úmyslného porušování zákona a vedení protiprávního trestního řízení v zájmu, mimo jiné, jeho další kariéry a z toho, že o rozsudku byl rozhodnut ještě před ukončením řízení. Oblastní soud rozhodl, že má proto být panu Putzovi udělena přiměřená pokuta.

11. Dne 17. dubna 1991 Oblastní soud ve Welsu vydal nařízení příkazující žadateli zaplatit projednávanou pokutu a následně tento příkaz změnil na trest odnětí svobody na dobu pěti dnů za její nezaplacení.

Dne 3. prosince 1991 nařídil žadateli, aby nastoupil svůj trest, načež žadatel pokutu ihned zaplatil.

1. Rozhodnutí Odvolacího soudu v Linzi

2. Rozhodnutí z 24. května 1991

3. Dne 21. dubna 1991 žadatel podal Odvolacímu soudu v Linzi disciplinární odvolání proti rozhodnutím Oblastního soudu ve Welsu z 2. a 8. dubna 1991.
4. Dne 24. května 1991 odvolací soud, vynášeje rozsudek při neveřejné poradě po vyslechnutí žaloby, prohlásil odvolání za nepřipustné, neboť podle článku 237 § 1 trestního řádu proti udělení peněžitých trestů není odvolání. Rozhodl:

„Zcela nezávisle ... na skutečnosti, že legislativa jasně stanoví, že takové peněžité tresty jsou neodvolatelné, neexistuje důvod předpokládat, že zde došlo k upření spravedlnosti či úmyslnému odchýlení od zákona ze strany soudu nižší instance. Žadatel vlastně urážel předsedajícího soudce soudu nižší instance jako zločince

... Bylo v pravomoci soudu podle článku 235 trestního řádu uložil pokutu z vlastní iniciativy, aby tak potrestal ona zjevně nepodložená obvinění.“

2. Třetí pokuta

3. Dne 20. června 1991 žadatel zaslal Odvolacímu soudu v Linzi své vyjádření.

4. Dne 17. července 1991 tento soud udělil panu Putzovi pokutu ve výši 10 000 ATS podle článků 85 § 1 a 97 zákona o soudnictví (viz níže uvedený odst. 22) v souvislosti s článkem 220 § 1 občanského soudního řádu (viz odst. 23). Dodal, že proti tomuto rozhodnutí není odvolání.

Odvolací soud kritizoval žadatele za vyslovení následujících obvinění proti předsedajícímu soudci soudu nižší instance v jeho vyjádření:

„Soudce Sturm (předsedající soudce) tak brání odhalení pravdy. Metoda, kterou užívá během přelíčení, je typickou metodou používanou v nacistickém režimu a režimech východního bloku ... Soudní řízení je tudíž redukováno na předstírané přelíčení určené k potvrzení předem připraveného rozsudku.. Jistý Jorg Haider je souzen pro ožiování nacistických ideí, zatímco každodenně jsou porušovány zákony stejně, jako byly za Hitlera či Stalina, u Oblastního soudu ve Welsu, a přitom až dodnes nebylo proti jeho soudcům a prokurátorům zavedeno žádné podobné soudní řízení.“

Ve svém zdůvodnění odvolací soud zopakoval zákonná ustanovení použitelná tam, kde jsou činěny nepřístojné písemné poznámky o soudcích během trestního řízení. Poté shrnul následujícím způsobem kritéria pro stanovení, zda písemná vyjádření byla nepřístojná:

„Pro shrnutí zde lze zdůraznit, že otázka, zda dokument obsahuje nepřístojné poznámky, nemůže být rozhodnuta soudem podle jeho vlastního uvážení, ale musí být rozhodnuta jako otázka zákona. Není nezbytné, aby projednávané poznámky znamenaly trestný čin; jediná podmínka je ta, že by měly být nepřístojné. Podobně není podstatné, zda byly či nebyly nepřístojné záměrně. Stačí, že napadající poznámky byly objektivně nepřístojné, to znamená, že porušovaly povinnost slušného chování vůči úřednímu orgánu. Stejně tak nemůže skutečnost, že obžalovaný věřil, že jeho kritika je podložená, ospravedlnit jeho nepřístojné poznámky. Může být řečeno, že poznámky jsou nepřístojné tehdy, když žádost je koncipována takovým způsobem, že zakládá nepatřičné chování vůči úřednímu orgánu. Toto je případ, kdy žádost postrádá umírněnost, která by, kromě respektu k úřednímu orgánu, měla být při jednání s ním na místě. Každý, kdo shledá, že úřední orgán nebo některá z jeho součástí překročily či zneužily své moci, může podat stížnost způsobem předepsaným zákonem, ale nemá právo poškozovat pověst úřadu (či jeho části) subjektivními poznámkami, které přehlížejí povinnost slušného chování.“

Rozhodl, že pan Putz překročil rámec objektivnosti a slušnosti při přirovnávání soudních postupů v projednávaném řízení k těm, které byly typické pro řízení nacistická nebo procesy ve východním bloku, a při odvolávání se na trestné porušování zákona podobné lomu za Hitlera či Stalina. Proto považuje peněžité trest ve výši 10 000 ATS za přiměřený.

16. Dne 18. března 1992 Odvolací soud v Linzi vydal nařízení příkazující žadateli zaplatit projednávanou pokutu a 26. března 1992 ji žadatel zaplatil.
17. Rozsudek Nejvyššího soudu
18. Dne 25. února 1992 bylo odvolání podané žadatelem proti rozhodnutí Odvolacího soudu v Linzi ze 17. července 1991 prohlášeno Nejvyšším soudem za nepřipustné.
19. Příslušné domácí právo
20. Rakouské právo stanoví, že nepřístojné poznámky či nepodložená obvinění učiněná v kontextu trestního řízení jsou postižitelné peněžní pokutou. Jestliže obvinění či poznámky byly učiněny během přelíčení, použijí se ustanovení trestního řádu. Oproti tomu, jestliže byly učiněny písemně, použitelnými jsou ustanovení obsažená v zákonu o soudnictví ve spojení s ustanoveními obsaženými v občanském soudním řádu. V obou případech odvolací řízení probíhá podle ustanovení trestního řádu.
21. Trestní řád
22. Udržování pořádku při přelíčení
23. Článek 233

„1. Předsedající soudce je odpovědný za zajištění klidu a pořádku v soudní síni a za vhodné chování odpovídající důstojnosti soudu.“

2. ...

3. Souhlasné či nesouhlasné výkřiky jsou zakázány. Předsedající soudce má právo nařídil klid každému, kdo ruší přelíčení takovými výkřiky či jiným způsobem, a v případě potřeby nařídít vyklizení soudní síně nebo vyvedení jednotlivé osoby. Jestliže je kladen odpor nebo rušení je opakované, může udělit osobě nerespektující nařízení peněžité trest nepřesahující deset tisíc šilinků nebo, je-li to nezbytné pro zachování pořádku, ji dál uvěznit na dobu nepřesahující osm dní.“

Článek 235

„Předsedající soudce musí zajisti, aby proti nikomu nebyly vzneseny urážky nebo očividně nepodložená či irrelevantní obvinění. Jestliže si obviněný, soukromý žalobce, civilní strana účastníci se řízení, svědek nebo předvolaný odborník dovolí takové poznámky pronášet, může soud na žádost osoby, proti které byly tyto poznámky namířeny, nebo veřejného žalobce nebo z vlastní iniciativy udělit peněžité trest nepřesahující deset tisíc šilinků nebo, je-li to nezbytné pro zachování pořádku, dát tuto osobu uvěznit na dobu nepřesahující osm dní.“

Článek 237 § 1

„Rozhodnutí přijatá podle článků 233 až 235 ... mají okamžitou platnost. Není proti nim odvolání.“

2. Trestné činy

3. Článek 237 § 2

„Jestliže se chování zmiňované ve výše uvedených člancích rovná trestnému činu, použijí se ustanovení článku 278.“

Článek 278 § 1

„Jestliže je v soudní síni během přelíčení spáchán trestný čin a jeho pachatel je při něm přistižen, soud může na žádost příslušného žalobce a po slyšení obviněného a kteréhokoliv z přítomných svědků jednat o této věci buď ihned přerušením řízení nebo po jeho ukončení. Odvolání proti takto přijatému rozhodnutí nemá odkladný účinek.“

Článek 67

„Žádný soudce ani tajemník nemůže vykonávat jakoukoliv soudní funkci v trestním řízení, jestliže je sám obětí činu ...“

3. Úprava pokut

4. Článek 7

„1. Jestliže se pokuta udělená podle trestního řádu prokáže být zcela nebo částečně neuhraditelnou, soud je povinen v případech zasluhujících pozornost přizpůsobit její výši, ale jinak ji změnit na trest odnětí svobody na dobu nepřesahující osm dní.

2. Ustanovení zákona o výkonu trestů odnětí svobody nepřesahujících tři měsíce se použijí, v souladu se smyslem zákona, pro výkon výše uvedených trestů odnětí svobody v případě odeprání zaplacení, výkon trestů odnětí svobody stanovených trestním řádem a pro výkon donucovacího odnětí svobody.

3. ...“

Podle článku 114 § 1 tohoto řádu lze proti rozhodnutím o přeměně pokuty v trest odnětí svobody v

případě odepření zaplacení podal odvolání.

1. Zákon o soudnictví

Zajištění vhodného jednání v písemném řízení

22. Článek 85 § 1

„[Peněžité tresty; odpovědnost za zachování pořádku v soudní síni] Bez zaujatosti v jakémkoliv trestním řízení může soud udělit peněžité trest (článek 220 trestního řádu) stranám, které v písemném vyjádření o nesporných záležitostech projeví neúctu k soudu nepřístojným napadáním nebo urážením druhé strany, jejího zástupce, pověřených úředníků, svědků či předvolaných odborníků.“

Článek 97

„[Vyjádření k trestnímu řízení] Ustanovení tohoto zákona se použijí ve věcech trestního řízení, pokud jsou pro tento účel vhodná a v ustanoveních řídicích postup trestního řízení nejsou stanovena žádná zvláštní pravidla.“

1. Trestní řád

Úprava pokut

23. Článek 220

„1. Peněžité trest nepřesáhne 20 000 ATS ...

2. ...

3. V případě platební neschopnosti je pokuta změněna na trest odnětí svobody. Jeho délka je stanovena soudem, ale nesmí přesáhnout deset dní.

4. ...“

5. Trestní zákoník

6. Trestní zákoník obsahuje následující pravidla:

Článek 18

„1. ...

2. Přesně stanovený trest odnětí svobody nesmí být kratší než jeden den a delší než dvacet let.“

Článek 19

„... Peněžité tresty jsou vyjádřeny jako „jednodenní pokuty“. Rovnají se nejméně dvěma jednodenním pokutám.

2. Jednodenní pokuty jsou stanoveny podle pachatelových prostředků a osobní situace v době rozsudku soudu první instance. Rovnají se však nejméně 30 šilinkům a nejvíce 4500 šilinků.

3. Jestliže se pokuta projeví jako neuhraditelná, v případě odepření zaplacení je udělen trest odnětí svobody. Odnětí svobody na dobu jednoho dne v případě odepření zaplacení odpovídá dvěma jednodenním pokutám.

4. ...“

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

25. Pan Putz podal žádost ke Komisi 23. září 1991. Opíraje se o článek 6 §§ 1 a 3 a článek 13 Úmluvy, stěžoval si na to, že se mu nedostalo spravedlivého projednání u nestranného soudu ani jiného účinného soudního opravného prostředku, pokud se týká rozhodnutí rakouských soudů, kterými mu byly uděleny peněžité tresty za rušení soudního řízení. Udával také porušení článků 3, 7, 9, 10 a 17 Úmluvy.
26. Dne 3. prosince 1993 Komise prohlásila první dvě stížnosti za přípustné, pokud se týká rozhodnutí Oblastního soudu ve Welsu z 2. a 8. dubna 1991 a rozhodnutí Odvolacího soudu v Linzi ze 17. července 1991, a zbytek žádosti (č. 18892/91) prohlásila za nepřijatelný.

Ve své zprávě z 11. října 1994 (článek 31) vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 6 §§ 1 a 3 (deseti hlasy proti šesti) a že není nutné posuzovat žadatelovu stížnost podle článku 13 (jednomyslně).

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU VLÁDOU

27. Ve svém vyjádření Vláda žádala Soud, aby rozhodl

„1. že článek 6 § 1 Úmluvy nebyl pro projednávané řízení aplikovatelný.

nebo případně,

2. že v tomto řízení nedošlo k porušení článku 6 §§ 1 a 3 Úmluvy.“

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 6 Úmluvy

2. Žadatel se odvolával na článek 6 §§ 1 a 3 Úmluvy, který stanoví:

...

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně ... projednána nezávislým a nestranným soudem ... který rozhodne o ... oprávněnosti jakéhokoliv trestního obvinění proti němu.

...

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

(a) být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu;

(b) mít přiměřený čas a možnost k přípravě své obhajoby;

(c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují;

(d) vyslyšet nebo dále vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslechu svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě:

...“

Podle jeho vyjádření byly peněžité tresty za rušení soudního řízení povahou „trestní“ a měly být uděleny způsobem, který by splňoval požadavky článku 6.

29. Vláda zpochybňovala použitelnost tohoto ustanovení na projednávané pokuty, které podle

jejího názoru nebyly „trestní“, ale disciplinární povahy. Rozhodnutí rakouských soudů každopádně neporušovala článek 6.

30. Komise došla k závěru, že činy, ze kterých byl žadatel obviněn, by měly být klasifikovány jako „trestné“ v rámci znění Úmluvy, a shledala, že žadatelovi se nedostalo spravedlivého projednání umožňujícího mu uplatnění jeho práva na obhajobu, jak je zaručeno článkem 6 §§ 1 a 3.
31. V zájmu rozhodnutí, zda byl článek 6 použitelný podle své „trestní“ kategorie, Soud přihlédne ke třem alternativním kritériím stanoveným jeho precedenčním právem (viz následující rozsudky: Engel a ostatní v. Holandsko ze dne 8. června 1976, Série A č. 22, s. 35, § 82; Weber v. Švýcarsko ze dne 22. května 1990, Série A č. 177, s. 17-18, §§ 31-34; Demicoli v. Malta ze dne 27. srpna 1991, Série A č. 210, s. 15-17, §§ 30-35; Ravensborg v. Švédsko ze dne 23. března 1994, Série A č. 283-B, s. 28, § 30; Schmutz v. Rakousko*) ze dne 23. října 1995, Série A č. 328-A, s. 13, § 27).
32. Právní klasifikace činu podle rakouského práva
33. Jako první musí být zjištěno, zda ustanovení definující projednávaný čin patří podle domácího právního systému k trestnímu právu.

V tomto případě byly peněžité tresty udělené panu Putzovi založeny zaprvé na článku 235 trestního řádu a zadruhé na článku 85 § 1 a 97 zákona o soudnictví v souvislosti s článkem 220 trestního řádu, tedy nikoliv na ustanoveních trestního zákoníku (viz výše uvedené odst. 19 a 22-23). Příslušná ustanovení udělují předsedajícímu soudci moc zjednat pořádek během soudního řízení, a to jak ústního, tak písemného. V případě činů klasifikovaných jako trestné v trestním zákoníku články 237 § 2 a 278 trestního řádu zajišťují samostatný postup (viz výše uvedený odst. 20). Projednávané peněžité tresty nejsou zaneseny v trestním záznamu a jejich výše nezávisí na příjmu, jako je tomu v trestním právu (viz odst. 24). Tyto rysy naznačují, že rakouské právo je neposuzuje jako pokuty za trestný čin.

Soud proto shledal stejně jako Vláda a Komise, že nic neukazuje na to, že v národním právním systému ustanovení týkající se rušení soudního řízení patří do trestního práva.

1. Charakter spáchaného činu
2. Soud zaznamenal, že podle rakouského práva nepodložená obvinění nebo nepřístojné poznámky činěné při přelíčení jsou postižitelné podle článku 235 trestního řádu, zatímco jestliže taková obvinění či poznámky byly učiněny písemně, použitelnými ustanoveními jsou články 85 § 1 a 97 zákona o soudnictví v souvislosti s článkem 220 trestního řádu. V obou případech je trest stanoven za chování posouzené jako rušivé.

V tomto ohledu je situace podobná té, která nastala ve věci Ravensborg. Pravidla umožňující soudu postihnout nepřístojné chování při soudním řízení před ním jsou společným rysem právních systémů většiny států Úmluvy. Tato pravidla a sankce vycházejí z inherentní moci soudu zajistit vhodné a řádné chování při řízení před ním. Opatření nařízená soudy podle těchto pravidel se více podobají výkonu disciplinární moci než uložení trestu za spáchání trestného činu (viz výše citovaný rozsudek ve věci Ravensborg, s. 30, § 34). Soud následně shledává stejně jako Vláda a Komise, že druh popsaného chování, za které byl žadatel pokutován, v zásadě spadá mimo dosah článku 6. Soudy mohou cítit potřebu zakročit proti takovému chování,

i když není nutné ani reálně zavést proti projednávané osobě trestní řízení (tamtéž).

1. Povaha a stupeň přísnosti pokuty
2. Nehledě na netrestný charakter popsaného nepřístojného chování, povaha a stupeň přísnosti pokuty, jejíž udělení projednávaná osoba riskovala (třetí kritérium), může věc přenést do oblasti „trestní“ (tamtéž, s. 30-31, § 35).

3. Žadatel upozornil na vysokou částku peněžitých trestů, které mu byly uděleny; takové pokuty mohly být vyšší než ony udělované za trestné činy. Dále, jelikož výše posledně uvedené pokuty byla stanovena podle příjmu, a on právě prodělal bankrot, byly by v tomto případě dokonce nižší.
4. Komise byla názoru, že pokuty udělené v tomto případě byly dostatečně vysoké na to, aby opravňovaly klasifikování spáchaných činů jako „trestné“ podle Úmluvy.
5. Soud zaznamenal, že článek 235 trestního řádu týkající se odpovědnosti za zajištění pořádku při přelíčení stanoví udělení pokuty nepřesahující 10 000 ATS nebo, je-li to nutné pro udržení pořádku, odnětí svobody na dobu nepřesahující osm dní. Jestliže se pokuta ukáže jako neuhraditelná, odnětí svobody trvá po dobu maximálně osmi dní (článek 7 trestního řádu - viz výše uvedený odst. 21). Pokud se týká písemného řízení, článek 220 trestního řádu stanoví udělení pokuty nepřesahující 20 000 ATS a v případě platební neschopnosti odnětí svobody nepřesahující deset dní. V tomto případě rakouské soudy uložily panu Putzovi zaplatit pokuty 5000, 7500 a 10 000 ATS (viz výše uvedené odst. 8, 10 a 15). Dvě z nich byly změněny na tresty odnětí svobody, avšak po zaplacení je žadatel nemusel vykonat (viz odst. 9 a 11).

V tomto ohledu Soud zaznamenal řadu odlišností mezi tímto případem a věcí Ravensborg, v níž částka pokut nesměla přesáhnout 1000 švédských korun a rozhodnutí změnit je v trest odnětí svobody vyžadovalo nejprve vyslechnutí projednávané osoby. Toto poznání je ovšem vymezeno třemi rysy tohoto případu: zaprvé stejně jako ve věci Ravensborg pokuty nejsou zaneseny v trestním záznamu; zadruhé je soud může změnit na trest odnětí svobody pouze tehdy, nejsou-li zaplaceny, a proti takovému rozhodnutí se lze odvolat (viz výše uvedený odst. 21), stejně jako se lze odvolat proti udělení trestu odnětí svobody na místě při přelíčení, kde toto opatření bylo nezbytné pro zajištění pořádku; zatřetí, zatímco ve věci Ravensborg se doba trestu v případě změny pokuty na odnětí svobody pohybovala mezi čtrnácti dny a třemi měsíci, v tomto případě nemohla přesáhnout deset dní.

Jakkoliv jsou tyto odlišnosti reálné, odrážejí charakteristiky dvou národních právních systémů a tudíž nemohou být rozhodující. V obou případech jsou pokuty určeny k tomu, aby soudům umožnily zajistit řádný průběh soudního řízení (viz výše uvedený odst. 33).

S ohledem na všechny tyto faktory Soud shledal stejně jako Vláda, že žadatelovy argumenty nebyly dostatečně závažné, aby opravňovaly klasifikování jeho činů jako „trestných“.

1. Závěr
2. Z toho vyplývá, že článek 6 nebyl pro záležitosti obsažené ve stížnosti použitelný a tudíž nedošlo k jeho porušení.
3. Údajné porušení článku 13 Úmluvy
4. Pan Putz také zdůraznil, že nedostatek účinných soudních opravných prostředků proti rozhodnutím Oblastního soudu ve Welsu z 2. a 8. dubna 1991 a Odvolacího soudu v Linzi ze 17 července 1991 porušoval článek 13 Úmluvy, který stanoví:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

40. Ve své zprávě Komise, která vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 6, neshledala nutným posuzovat tuto stížnost.
41. Soud poukázal na to, že článek 13 zaručuje dostupnost soudních opravných prostředků na národní úrovni pro projednání jakýchkoli rozporů s podstatou v Úmluvě zakotvených práv a svobod, což musí být zajištěno domácím právním řádem (viz rozsudek ve věci Boyle and Rice v. Spojené království ze dne 27. dubna 1988, Série A č. 131, s. 23, § 52). V tomto případě však

bylo rozhodnuto, že zde nedošlo k „trestnímu obvinění“, a následně, že článek 6 nebyl použitelný. Žadatel proto nemohl tvrdit, že je obětí porušení práv chráněných tímto ustanovením. Proto jeho stížnost nespadá do rámce článku 13.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. rozhoduje sedmi hlasy proti dvěma, že článek 6 Úmluvy nebyl použitelný na peněžité tresty udělené žadateli a tudíž nedošlo k jeho porušení.
2. rozhoduje sedmi hlasy proti dvěma, že článek 13 Úmluvy nebyl v tomto případě použitelný a tudíž nedošlo k jeho porušení.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 22. února 1996.

Herbert PETZOLD

tajemník

Rolv RYSSDAL

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit VII/96, Rozhodnutí Evropského soudu o stížnosti č. 15523/89, str. 27.